

DÜNYA ÇOCUKLARININ DURUMU 2005

ÇOCUKLUK TEHDİT ALTINDA

Her çocuk için
Sağlık, Eğitim, Eşitlik, Koruma
İNSANLIĞIN GELİŞİMİ

unicef

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti 1

Özet Göstergeler

Sahra Güneyi Afrika 7

Orta Doğu ve Kuzey Afrika 8

Güney Asya 9

Doğu Asya ve Pasifik 10

Latin Amerika ve Karayipler 11

Orta ve Doğu Avrupa, Bağımsız Devletler Topluluğu
(ODA/BDT) 12

Sanayileşmiş ülkeler 13

Gelişmekte olan ülkeler 14

Gerçekler 15

DÜNYA ÇOCUKLARININ DURUMU 2005

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünya Çocuklarının Durumu 2005, yoksulluğun, silahlı çatışmaların ve HIV/AIDS'in çocukların büyüüp potansiyellerini tam olarak gerçekleştirecekleri bir dönem olarak çocukluk idealini nasıl tehdit ettiği üzerinde durmaktadır.

Çocukluk, her insanın yaşamında özel bir dönemdir. Çocuklar bu dönemde ailelerinde, şefkatli kişilerden oluşan topluluklarında yaşamı öğrenirler, oyun oynarlar, sağlıklı ve üretken gelecek kuşaklar olarak bu temel imkanlardan yararlanırlar. 1989 yılında benimsenen Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukluk dönemi için insan haklarını temel alan yeni bir tanım getirmiştir. Sözleşme, temel mal ve hizmetlerin sağlanması, çocukların sömürü, istismar ve şiddetten korunmalarını sağlayacak ortamlar oluşturulması yoluyla çocukların yaşam, sağlık ve eğitimlerinde önemli ilerlemelerin habercisi olmuştur.

Ne var ki, kimi bölgelerde ve ülkelerde bu kazanımlardan bir bölümü, yoksulluk, silahlı çatışmalar ve HIV/AIDS yüzünden yitirmek üzeredir. Yaşama, büyüüp ve gelişme açısından gerekli temel hizmetlerden biri ya da birkaçı sağlanamadığından, 1 milyarı aşkın çocuğun hakları ellerinden alınmaktadır. Milyonlarca çocuk, silahlı çatışmaların paramparça ettiği ailelerde ve toplumlarda yetişmektedir. Sahra Güneyi Afrika'da HIV/AIDS çocuk ölüm oranlarının artmasına, yaşam beklentisinin önemli ölçüde kısılmasına ve milyonlarca çocuğun annesiz/babasız kalmasına yol açmıştır.

Çocukluk dönemine yönelik tehditler kuşkusuz bunlardan ibaret değildir; ama bunların, bir çocuğun yaşama ve gelişme şansı üzerinde gerçekten yıkıcı etkiler yaratan en önemli etmenler olduğu açıktır. Bu olguların yol açtığı zarar çocukluk yıllarının da ötesine taşmakta, bir sonraki kuşağın da aynı tehditlerle karşılaşması olasılığını artırmakta, böylece Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni ve 'Çocuklar için Uygun bir Dünya' hedeflerini tehlikeye düşürmektedir.

Yoksulluk içinde yaşayan çocuklar

Yoksulluk içinde yaşayan çocuklar, yaşam, sağlık, beslenme, eğitim, katılım ve sömürü, ayrımcılık ve diğer olumsuzluklardan korunma haklarından da yoksun kalırlar. Milyonlarca çocuk, beslenme, temiz su ve sanitasyon, temel sağlık hizmetleri, barınma eğitim ve enformasyon imkanlarından ileri derecede yoksun durumdadır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, ileri derecede yoksunluğun hem görünür bir sonucu, hem de temel nedenlerinden biridir. Mutlak yoksunluğun yaygın olmadığı ülkelerde bile, aile geliri ve varlıkları anlamında göreceli yoksunluk çocukların önündeki fırsat eşitsizliğine olduğunun işaretidir.

Güvenlik ve onurlu yaşam hakları ihlal edilen çocuklar aynı zamanda yoksullaşmaktadırlar. Her yıl, on milyonlarca çocuk sömürü, şiddet ve istismarın kurbanı olmakta, bütün bu olumsuzluklar iyi bir çocukluk dönemi geçirilmesini olanaksızlaştırmakta ve çocukların potansiyellerini tam olarak geliştirmelerini engellemektedir.

Yoksulluğun birçok yüzünün olması, bunun azaltılmasının; entegre, çok yönlü bir yaklaşım gerektirdiği anlamına gelir:

- Çocuk yoksulluğunun tanımlanması ve ölçülmesi. Çocuk yoksulluğunun salt aile geliri açısından kavranılamayacağı kabul edilmelidir. Alınacak önlemler, çocukların yoksulluğu nasıl yaşadıklarını temel almalıdır.
- Yoksulluğu azaltma stratejilerinin çocukluğu koruyacak girişimlere öncelik tanınması sağlanmalıdır. Yoksulluğu azaltma stratejileri, çocukların haklarının yaşama geçirilmesi, yoksunlukla ilgili belli başlı sorunların ele alınması, çocukların ve ailelerinin korunması üzerinde odaklanmalıdır.
- Sosyal alanlarda ve eğitimde temel hizmetlerin yaygınlaştırılması ve bunlara herkesin erişiminin sağlanması. Gerek gelişmekte olan gerekse daha varlıklı ülkelerde temel sağlık ve eğitim hizmetlerine daha iyi erişim sağlayanlar, ekonomik ya da mali kriz dönemlerinde bile sosyal hizmetler alanında harcama yapabilen ülkelerdir.
- Hedeflerin belirlenmesi ve ilgili tarafların harekete geçirilmesi. İlgili bütün taraflar kalkınma hedeflerinin gerçekleşmesi için yürütülen çalışmalara katılmalıdır. Bugün dünya, çocuk yoksulluğunun birçok boyutunu gündeme alan Binyıl Kalkınma Hedeflerinin ve 'Çocuklar için Uygun bir Dünya' belgesinde yer alan hedeflerin gerisinde kalmaktadır.

- Ailenin güçlendirilmesi. Aile, çocuklar için ilk savunma hattıdır: çocuklar ailelerinden ne kadar uzağa düşerlerse, şiddete, sömürüye, yoksulluğa ve istismara o kadar açık hale gelirler.
- Kadınlar arasında ekonomik güvensizliği giderecek işgücü piyasası ve mali politikalarla toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması. Kadınların güçlendirilmesi, çocuk yoksulluğu ile mücadelede etkili bir stratejidir.
- Yerel çözümlerin ve toplum katılımının teşvik edilmesi. Yoksulluğu azaltmada başarı sağlayan gelişmekte olan ülkeler, toplum katılımını daha fazla teşvik etmektedirler. Yoksulluğu azaltmanın yolları üzerindeki tartışmalara çocuklar da katılmalıdır.

Silahlı çatışma ortamlarında çocuklar

Çocuklar, her zaman Silahlı çatışmalardan ilk etkilenenler her zaman çocuklardır. Ölmeseler ve yaralanmasalar bile, bu yüzden annesiz/babasız kalabilmekte, kaçırılabilen ya da şiddet, yerlerinden olma, yoksulluk ve sevdiklerini yitirme gibi olumsuzluklar çocuklarda psikolojik ve psikososyal yaralara yol açabilmektedir. Hayatta kalabilenler, çoğu durumda kendilerini bu kez farklı bir savaşın içinde bulmaktadırlar: hastalıklara, yetersiz barınma koşullarına, temel hizmetlerin eksikliğine ve yetersiz beslenmeye karşı verilen savaş. Okulların da şiddet ağının içine çekilmesi çoğu kez trajik sonuçlara yol açabilmektedir. Çocuklar zorla silahlanıp çatışmalara katılmaya, başkalarına hizmet etmeye, cinsel şiddet ya da sömürüye katlanmaya zorlanmakta ya da savaştan kalan patlayıcı maddeler her yıl çok sayıda çocuğun ölümüne ve yaralanmasına neden olmaktadır. Silahlı çatışmalar sırasında ve sonrasında, özellikle kız çocuklar cinsel şiddete, istismara, sömürüye ve dışlanmaya maruz bırakılmaktadırlar. Bu arada, bir çok kız da savaş deneyimi yaşamaktadır.

Çocukları silahlı çatışmalardan korumak için gerçekleştirilmesi gereken birtakım girişimler olmalıdır:

- Çatışmaların öncesinde ve çatışmalar sırasında en başta çocuklar gözetilmeli. Ülkeler, çatışmaya girmeden ve birtakım yaptırımlar uygulamadan önce bunların çocuklar üzerindeki olası etkilerini dikkate almalı, çatışmalar sırasında insanî yardım kuruluşlarına görevlerini yapabilecekleri alanlar sağlamalıdır.

- Çocukların silahlandırılıp askere alınmalarına son verilmeli. Çocuk Hakları Sözleşmesi çerçevesinde çocukların silahlı çatışmalarda yer almalarıyla ilgili İsteğe Bağlı Protokolün benimsenme ve yaşama geçirilme süreci hızlandırılmalıdır.
- Çocuklar için koruyucu ortamların her düzeyde güçlendirilmeli. Ülkeleri, çocukları silahlı çatışmaların yıkıcı etkilerinden korumayı amaçlayan anlaşmaları, istisnasız, onaylamaya ve uygulamaya teşvik etmeli.
- Dokunulmazlık kültürünün ortadan kaldırılması ve hesap verebilirliğin sağlanması. Soykırım uygulayanlar, savaş suçları –15 yaşından küçükleri silahlandıranlar dahil- ve insanlığa karşı işlenen suçların failleri yargı önüne çıkarılmalıdır.
- Çatışmalar sırasında insan hakları ihlallerinin izlenmesi ve önemsenmelidir.
- Silahsızlandırma ve mayın duyarlılığı kampanyalarının yaygınlaştırılması. Bir dönem savaşmış olan çocukların kapsamlı destek programları aracılığıyla toplumla yeniden bütünleştirilmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu arada, çatışmalara katılan kız çocukların toplumla yeniden bütünleştirilmelerine özel önem verilmelidir. Mayın riski eğitimi, okul ders ve halk sağlığı programlarında yer almalıdır.
- Yaşamlarına istikrar ve normallik ögesi katmak için, silahlı çatışma ortamlarındaki çocuklar için eğitim mümkün olan en kısa sürede başlatılmalı.

HIV/AIDS'in çocuklar üzerindeki etkisi

HIV/AIDS doğrudan çocukları yıkıma uğratmaktadır. 2003 yılı sonu itibarıyla bu hastalık yüzünden annesiz ve/ya da babasız kalan çocuk sayısı 15 milyonu bulmuştur. Bu durumdaki her 10 çocuktan 8'i Sahra Güneyi Afrika'da yaşamaktadır. Yükselen enfeksiyon ve ölüm dalgasını kırmak için ivedi ve kararlı önlemler alınmadığı takdirde 2010 yılına kadar tahminen 18 milyon kadar Afrikalı çocuk annesini, babasını ya da ikisini birden AIDS yüzünden yitirmiş olacaktır.

Bu kayıp, çocuklara bakan herhangi birinin artık olmamasının çok ötesinde anlamlar taşımaktadır. Böyle bir kayıp, çocuğun yaşamının her alanında

etkiler yaratır. Çocuğun duygusal esenliği, fiziksel güvenliği, zihinsel gelişimi ve genel sağlığı bundan son derece olumsuz biçimde etkilenir. Çocuklar, böylece aile ortamında yetişme haklarından yoksun kalırlar. Böylece, şiddete, istismara, sömürüye, dışlanmaya ve ayrımcılığa karşı savunma ağlarının önemli bir bölümü işlemez hale gelir. Sonuçta, çocukların azami şefkat ve bakıma en çok gerek duydukları bir dönemde çocuklar başkalarından daha da soyutlanmış olurlar. En aşırı durumlarda ise, bu konumdaki çocuklar kendilerini sokaklarda, aile desteğinden büsbütün yoksun durumda bulabilirler.

Bakıcılardan biri hastalandığında ya da öldüğünde, çocuğun eğitim hakkı da genellikle tehlikeye düşer. Çünkü böyle bir durumda çocuklar okullarının dışında, ailelerine bakma ve onları destekleme yükümlülüğünü üstleneceklerdir. HIV/AIDS yoksulluğu daha da derinleştirdiğinden –daha en başında, hasta kişiler çalışamayacakları için aile gelirinde önemli bir azalma olur- çocuklar tehlikeli ve sömürüye açık işlerde çalışmak zorunda kalabilirler.

HIV/AIDS yüzünden kimsesiz ya da güç durumda kalan çocukların haklarına saygı gösterilmesi, önümüzdeki 20 yıllık sürede uluslararası bir öncelik olarak ele alınmalıdır. Bu da, çeşitli cephelerde girişimlerde bulunulmasını gerektirir:

- Kararlı bir ulusal önderlik, kapsamlı bilinç ve duyarlılık geliştirme kampanyaları ve yoğun önleme çabalarıyla HIV/AIDS'in yaygınlaşmasının engellenmesi.
- Halen HIV/AIDS mücadelesine yapılan harcamalardan küçük bir pay ayrılan kimsesiz ve güç durumdaki çocuklara yönelik programların daha fazla kaynakla desteklenmesi.
- Hasta ana babaların yaşam sürelerinin uzatılması, ekonomik, psikososyal ve diğer desteklerin sağlanması.
- Güç durumdaki hanelere ivedi ve uzun erimli destek sağlayacak toplum temelli girişimlerin harekete geçirilmesi ve desteklenmesi.
- AIDS yüzünden kimsesiz ya da güç durumda kalanlara, eğitim, sağlık ve doğum kaydı dahil temel hizmetlerin sağlanması.

Her çocuk için çocukluk

Yüz milyonlarca çocuk söz konusu olduğunda, Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan çocukluk sözünün tutulmadığı şimdiden söylenebilir. Çocuklar sevgi, bakım ve koruma imkanlarından aile ortamlarında yararlanmalarını

sağlayacak haklarını pratikte gerçekleştirememekte, potansiyellerini eksiksiz olarak gerçekleştirecek ortamı bulamamaktadırlar. İlerde kendileri anne/ baba olduklarında, kendi çocukları da yoksulluk, silahlı çatışma ve HIV/ AIDS gibi tehditler yüzünden kendi haklarından yoksun kalacaklardır. Bu olumsuzluklar, kendilerini bir kuşaktan diğerine yeniden üretmektedir. Oysa böyle olması gerekmez. Çocuk haklarını yaşama geçirme açısından benzersiz imkanlara sahibiz. Çocuk Hakları Sözleşmesi ile çocukların esenlik ve haklarına ilişkin diğer uluslararası ve ulusal belgeler benimsenmiş

olduğuna göre, ortada bir niyet vardır. Kaynaklar –bilgi, para, teknoloji, stratejiler ve insan gücü- fazlasıyla vardır. Hedefler de bellidir: Binyıl Kalkınma Hedeflerinin ve 'Çocuklar için Uygun bir Dünya' belgesinde yer alan genel hedeflerin gerçekleşmesi, dünyayı çocuklar için çok daha uygun bir yer haline getirecektir.

UNICEF, nerede olurlarsa olsunlar, bütün çocukların haklarından yararlanmalarının mümkün olduğu görüşündedir. Yeter ki dünya bunun için aşağıdaki alanlarda gerekli **kararlılığı** sergileyebilsin:

- Çocuklara yönelik ahlakî ve hukukî sorumluluğun bir kez daha teyidi ve ortaya konması.

- Sosyal ve ekonomik kalkınmada insan haklarını temel alan yaklaşımın benimsenmesi. Hakların insanî kalkınma stratejilerinin merkezine yerleştirilmesi ülkelerin çocuklar açısından temel önem taşıyan mal ve hizmetlere öncelik tanınmasına ve koruyucu ortamlar hazırlanmasına imkan sağlayacaktır.

- Çocukları özel olarak dikkate alarak sosyal açıdan sorumlu politikalar benimsenmesi. Çocukları özel olarak gözetilen önlemler alınması yoksulluğu azaltmanın ve HIV prevalansını düşürmenin en etkili yoludur. Burada temel başlangıç noktası okul harçlarının kaldırılarak yoksul aileleri çocuklarını okula göndermeye özendirme politikasıdır.
- Bir yandan resmi kalkınma yardımlarının artırılmasıyla, diğer yandan da ülkelerdeki kamu maliyesinde reformlar gerçekleştirilmesiyle çocuklara ek kaynak ayrılması ve yatırım yapılması.

Çocukluk, dünyanın geleceğinin temelidir. Bu alandaki gelişmelere daha şimdiden bir çok kesim her düzeyde ve yenilikçi biçimlerde katkıda bulunmaktadır. Diğerleri de bu örnekleri izlemelidir.

SAHRA GÜNEYİ AFRİKA

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	665.496.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	340.099.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	112.679.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	46	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	104	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	175	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	14	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	940	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	58	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	61	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	57	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	36	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	74	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	60	78
Polio 3	63	79
Kızamık	62	77
Hepatit B3	30	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	496	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	0.4	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	38	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	43	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	veri yok	12
Eğitim	veri yok	5
Savunma	veri yok	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	11	18
En yüksek gelirli yüzde 20	59	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	7.5	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	25.000.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	1.900.000	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	12.300.000	15.000.000

ORTA DOĞU VE KUZEY AFRİKA

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	362.498.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	153.400.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	44.212.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	67	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	45	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	56	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	15	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	220	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	79	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	63	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	87	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	72	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	88	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	87	78
Polio 3	87	79
Kızamık	88	77
Hepatit B3	71	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	1.465	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	2.0	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	15	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	3	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	4	12
Eğitim	14	5
Savunma	13	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	17	18
En yüksek gelirli yüzde 20	46	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	0.3	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	510.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	22.000	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	veri yok	15.000.000

GÜNEY ASYA

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	1.436.478.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	584.618.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	171.284.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	63	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	67	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	92	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	30	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	560	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	75	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	54	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	84	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	35	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	82	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	71	78
Polio 3	72	79
Kızamık	67	77
Hepatit B3	veri yok	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	511	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	3.6	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	7	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	32	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	2	12
Eğitim	2	5
Savunma	15	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	21	18
En yüksek gelirli yüzde 20	42	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	0.7	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	5.000.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	130.000	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	veri yok	15.000.000

DOĞU ASYA VE PASİFİK

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	1.928.182.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	593.672.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	154.424.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	69	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	31	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	40	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	8	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	110	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	90	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	87	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	78	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	50	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	91	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	86	78
Polio 3	87	79
Kızamık	82	77
Hepatit B3	66	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	1.426	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	6.2	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	6	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	15	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	1	12
Eğitim	8	5
Savunma	11	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	16	18
En yüksek gelirli yüzde 20	47	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	0.2	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	2.400.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	39.000	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	veri yok	15.000.000

LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	537.825.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	197.133.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	55.677.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	70	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	27	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	32	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	10	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	190	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	93	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	89	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	89	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	75	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	96	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	89	78
Polio 3	91	79
Kızamık	93	77
Hepatit B3	73	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	3.311	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	1.3	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	44	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	10	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	6	12
Eğitim	16	5
Savunma	4	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	10	18
En yüksek gelirli yüzde 20	60	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	0.7	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	2.000.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	48.000	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	veri yok	15.000.000

ODA/BDT

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	406.157.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	107.963.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	25.526.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	70	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	34	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	41	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	9	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	64	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	87	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	97	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	91	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	81	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	95	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	88	78
Polio 3	89	79
Kızamık	90	77
Hepatit B3	81	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	2.036	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	-0.5	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	102	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	6	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	4	12
Eğitim	5	5
Savunma	9	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	17	18
En yüksek gelirli yüzde 20	47	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	0.6	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	1.300.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	8.100	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	veri yok	15.000.000

SANAYİLEŞMİŞ ÜLKELER

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	949.593.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	206.750.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	54.425.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	78	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	5	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	6	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	7	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	13	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	96	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	veri yok	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	100	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	100	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	veri yok	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	95	78
Polio 3	93	79
Kızamık	92	77
Hepatit B3	62	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	28.337	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	1.8	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	2	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	veri yok	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	15	12
Eğitim	4	5
Savunma	10	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	19	18
En yüksek gelirli yüzde 20	42	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	0.4	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	1.600.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	17.000	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	veri yok	15.000.000

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

Temel göstergeler

GÖSTERGE	BÖLGE	DÜNYA
Toplam nüfus (2003)	5.083.370.000	6.286.228.000
18 yaş altı nüfus (2003)	1.924.210.000	2.183.635.000
5 yaş altı nüfus (2003)	552.742.000	618.227.000
Doğumda yaşam beklentisi (2003)	62	63
1.000 canlı doğumda bebek (1 yaş altı) ölüm hızı (2003)	60	54
5 yaş altı ölüm hızı (2003)	87	80
Düşük doğum ağırlıklı bebek yüzdesi (1998-2003)	17	16
100.000 canlı doğumda anne ölüm hızı (2000, düzeltilmiş)	440	400
Net ilköğretim okullulaşma/devamlılık (1996-2003)	78	80
Yetişkin okur-yazar oranı (2000)	74	80
Gelişkin içme suyu imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	79	83
Yeterli sanitasyon imkanlarından yararlanan nüfus yüzdesi (2002)	49	58
Aşağıdaki hastalıklara karşı aşılanan 1 yaşından küçük çocuk yüzdesi (2003):		
Verem	85	85
DBT 3(difteri, boğmaca, tetanos)	76	78
Polio 3	77	79
Kızamık	75	77
Hepatit B3	40	42

Ekonomik göstergeler

Kişi başına GSMH (ABD doları),2003	1.255	5.488
Kişi başına GSYH (ABD doları) yıllık artış hızı (1990-2003)	3.7	2.1
Yıllık enflasyon hızı (1990-2003)	25	7
Günde 1 dolardan azla geçinen nüfus yüzdesi	22	21
Aşağıdaki alanlara ayrılan merkezi hükümet harcamaları (1992-2002)		
Sağlık	3	12
Eğitim	10	5
Savunma	10	10
Hane geliri içindeki paylar (1990-2002):		
En düşük gelirli yüzde 40	15	18
En yüksek gelirli yüzde 20	50	43

HIV/AIDS

Yetişkinler arası prevalans (15-49 yaş grubu, yüzde)	1.2	1.1
HIV/AIDS'li tahmini yetişkin ve çocuk sayısı (0-49 yaş)	34.900.000	37.800.000
HIV/AIDS'li tahmini çocuk sayısı (0-14 yaş)	2.100.000	2.100.000
HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan tahmini çocuk sayısı (0-17 yaş)	15.000.000	15.000.000

Çocukluk

- Tüm dünyadaki toplam çocuk sayısı: 2.2 milyar.
- Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan çocuk sayısı: 1.9 milyar.
- Yoksulluk içinde yaşayan çocuk sayısı: 1 milyar, her iki çocuktan biri.
- Sahra Güneyi Afrika'da 18 yaşından küçük nüfus: 340 milyon; Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da: 153 milyon; Güney Asya'da: 585 milyon; Doğu Asya ve Pasifik'te: 594 milyon; Latin Amerika ve Karayipler'de: 197 milyon; Orta ve Doğu Avrupa ile Bağımsız Devletler Topluluğu'nda: 108 milyon.

Barınma, Su ve Sağlık Hizmetleri

- Gelişmekte olan ülkelerde 640 milyon çocuk yeterli barınma imkanlarından yoksun; her üç çocuktan biri.
- 400 milyon çocuk temiz içme suyu imkanlarından yoksun; her beş çocuktan biri.
- 270 milyon çocuk sağlık hizmetlerine erişemiyor; her yedi çocuktan biri.

Eğitim, İletişim ve Enformasyon

- İlköğretim çağındaki 121 milyonu aşkın çocuk okula gitmiyor; bunların çoğunluğunu kızlar oluşturuyor.
- Her 100 kişiye düşen telefon sayısı İsveç'te 162, Norveç'te 158, Güney Asya'da ise 4.
- Her 100 kişi için Internet kullanan sayısı İzlanda'da 65, Liechtenstein'de 58, İsveç'te 57, Kore ve ABD'de 55; Kanada, Danimarka, Finlandiya ve Hollanda'da 51, Güney Asya'da ise 2.

Yaşama

- 5 yaşından küçük olup Fransa, Almanya ve Yunanistan'da yaşayan toplam çocuk sayısı 10.6 milyon.
- 2003 yılında tüm dünyada daha 5 yaşına gelmeden ölen toplam çocuk sayısı: 10.6 milyon. Bu ölümlerin çoğu önlenbilirdi.
- Dünyada her gün daha 5 yaşından önce ölen toplam çocuk sayısı: 29.1-58.
- Yeterli su ve sanitasyon imkanlarından yoksun oldukları için her gün ölen çocuk sayısı: 3.900; yıllık ölüm sayısı: 1.4 milyon.
- Çocukların daha 5 yaşına gelmeden ölme olasılıklarının en yüksek olduğu 10 ülkenin yukarıdan aşağıya sıralanması: Sierra Leone, Nijer, Angola, Afganistan, Liberya, Somali, Mali, Burkina Faso, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Gine-Bissau.

Bağışıklama

- DBT3 aşısı olan çocuk yüzdesi: 76
- Her yıl aşılanan çocuk sayısı: 100 milyon.
- Rutin bağışıklama yoluyla her yıl ölümleri önlenebilecek çocuk sayısı: 2.2 milyon.

Malnütrisyon

- Düşük doğum ağırlıklı bebeklerin yüzdesi; Yemen, 32; Sudan: 31; Bangladeş: 30; Hindistan: 30 ve İsveç: 4.
- 5 yaş altı ileri ve orta derecede düşük kilolu çocuk yüzdesi; Sahra Güneyi Afrika: 29; Orta Doğu ve Kuzey Afrika: 14; Güney Asya: 46; Doğu Asya ve Pasifik:17; Latin Amerika ve Karayipler: 7; Orta ve Doğu Avrupa ile Bağımsız Devletler Topluluğu: 6
- 5 yaş altı ileri derecede düşük kilolu çocuk yüzdesi; Sahra Güneyi Afrika: 8; Orta Doğu ve Kuzey Afrika: 2; Güney Asya: 16; Doğu Asya ve Pasifik:3; Latin Amerika ve Karayipler: 1; Orta ve Doğu Avrupa ile Bağımsız Devletler Topluluğu: 1

Yaşam Beklentisi

- 2003 yılında Japonya'da doğan bir çocuğun yaşam beklentisi 82 yıldır; 5 yaşına gelmeden ölen Japon çocuklarının sayısı 5.000'dir.
- Zambiya'da 2003 yılında doğan bir çocuğun yaşam beklentisi 33 yıldır; 5 yaşına gelmeden ölen çocuk sayısı da 82.000.
- Tüm dünya olarak yaşam beklentisi son 30 yıl içinde 7 yıl artarak 56'dan 63'e çıkmıştır.
- Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da yaşam beklentisi 1970'ten bu yana 16 yıl artmıştır.
- Afrika'da yaşam beklentisinin 1970 yılından bu yana azaldığı ülke sayısı ise 18'dir.

HIV/AIDS

- Botswana'da 15-49 yaş grubunda HIV pozitif olanların yüzdesi 37.3'tür; Swaziland'da ise bu yüzde 38.8'e çıkmaktadır.
- Tüm dünyada HIV/AIDS yüzünden annesiz/babasız kalan çocuk sayısı: 15 milyon; Almanya'da yaşayan çocuk sayısı 15.2 milyon, Birleşik Krallıkta ise 13.2 milyon.
- Sahra Güneyi Afrika'da 14 yaşından küçük olup HIV pozitif tahmini çocuk sayısı: 1.9 milyon; İspanya'da 5 yaşından küçük toplam çocuk sayısı: 1.9 milyon.
- 2003 yılında meydana gelen yeni HIV enfeksiyon vakaları: 5 milyon; bu enfeksiyonların görüldüğü 25 yaşından küçük insan sayısı: 2.5 milyonun üzerinde.
- Dünyadaki toplam HIV pozitif insan sayısı: 38 milyon; bunların arasında 15-24 yaşında olanlar: 10 milyonun üzerinde; bunların arasında kadınların sayısı: 6.2 milyon.

HIV/AIDS'i Tedavi Maliyeti

- Mozambik'te HIV enfeksiyonlu yetişkinlerin yüzdesi: 12.
- Bir yıl süreyle generik antiretroviral tedavinin olası en düşük maliyeti: 300 dolar.
- Mozambik'te kişi başına yıllık gelir: 210 dolar.
- Gelişmekte olan ülkelerde antiretroviral tedaviye gereksinimi olan, ancak bundan yararlanamayanların yüzdesi: 93.

Çatışmalar

- 1990 yılından 2003 yılına kadar patlak veren belli başlı silahlı çatışmaların sayısı: 59. Bunların arasında iki ülke arasındaki savaş niteliğinde olanların sayısı: 4.
- Dünyanın en yoksul 20 ülkesi arasında son 15 yıl içinde önemli silahlı çatışmalara tanık olanların sayısı: 16.
- 1990 yılından bu yana silahlı çatışmalar yüzünden ölen tahmini çocuk sayısı: 1.6 milyon.
- 5 yıl süren "tipik" bir savaşta 5 yaş altı ölüm hızında meydana gelecek tahmini artış: yüzde 13.
- Silahlı çatışmalar ve insan hakları ihlalleri yüzünden evlerini terk etmek zorunda kalan çocuk sayısı ABD'de yaşayan 5 yaşından küçük çocuk sayısı kadardır: 20 milyon.
- 1994 yılında Rwanda'da 90 gün içinde ölen çocuk sayısı: 300.000; 2003 yılında Kanada'da dünyaya gelen çocuk sayısı: 319.000.
- Son 20 yıl içinde Irak'taki çocukların kaç kez silahlı çatışmaların ortasında kaldıkları: 3. Ülke nüfusunun hemen hemen yarısı 18 yaşından küçük.
- Irak'ın geniş çaplı BM yaptırımlarına maruz kaldığı süre: 12 yıl.
- Bağdat'ta bombalar ve mühimmat yüzünden tehlikeli görülen tahmini nokta sayısı: 800.
- Irak'taki toplam ilkokul sayısı: 14.000; Irak'ta yeterli su ve kanalizasyon tesisi olmayan okul sayısı: 7.000.
- İlkokul çağındaki Iraklı çocuklara sağlanacak temel eğitim malzemelerinin maliyeti: 5 dolar.
- Erkek çocukların yüzdesi olarak Irak'ta ortaöğretime brüt kız kaydı: 62; dünya ortalaması; yüzde 92.

Korumada İhmaller ve Yanlışlar

- Her yıl kaçırılan toplam çocuk sayısı Avustralya'da yaşayan 5 yaşından küçük çocuk sayısı kadar: 1.2 milyon.
- Milyarlarca dolarlık seks sanayiinde cinsel sömürüye maruz kalan çocuk sayısı Belçika'da yaşayan çocuk sayısı kadar: 2 milyon.

Kararlı Bir Dünya; Yoksulluğu, Silahlı Çatışmaları ve HIV/AIDS'i Önleyebilir

- Binyıl Kalkınma Hedefleri sayısı: 8; bunlardan çocuklarla ilgili olanlar: 8.
- Binyıl Kalkınma Hedeflerinin 2015 yılına kadar gerçekleşmesi için gerekli yıllık harcama miktarı: 40 milyar ile 70 milyar dolar arasında; 2003 yılında dünyadaki askeri harcamalar: 956 milyar dolar.
- OECD Kalkınma Yardımları Komitesi üye sayısı: 22. BM'nin resmi kalkınma yardımları olarak bu ülkelere, bütçelerinden ayırmalarını tavsiye ettiği pay: yüzde 0.7; 2002 yılında bu sınırı tutturana ya da aşan ülke sayısı: 5.
- Çocuk Hakları Sözleşmesini onaylayan ülke sayısı: 192; Sözleşmeyi henüz onaylamayan ülke sayısı: 2.
- Çocuk Hakları Sözleşmesinin, çocukların silahlı çatışmalara katılmalarıyla ilgili İsteğe Bağlı Protokolünü benimseyen ülke sayısı: 82.
- Çocuk Hakları Sözleşmesinin çocuk satışı, fuhşu ve pornografisi ile ilgili İsteğe Bağlı Protokolünü benimseyen ülke sayısı: 83

Dünya, bir milyarı yoksulluk içinde, çatışmaların paramparça ettiği ülkelerde, HIV/AIDS'in kuşatması altındaki toplumlarda yaşayan ve çocukluklarından yoksun bırakılan çocuklara karşı ahlaki ve hukuki sorumluluğunu bir kez daha teyit etmelidir.

United Nations Children's Fund
3 UN Plaza, New York, NY 10017, USA
pubdoc@unicef.org
www.unicef.org

ISBN: 92-806-3817-3

© The United Nations Children's Fund (UNICEF), New York
Aralık 2004

